

FINANȚAREA STATELOR EUROPENE PRIN MECANISMELE ReARM EUROPE – STUDIU DE CAZ: UTILIZAREA INSTRUMENTULUI SAFE ÎN ROMÂNIA –

Conf. univ. dr. Vlad Ionuț DUMITRACHE

Departamentul Regional de Studii
pentru Managementul Resurselor de Apărare, Brașov
DOI: 10.55535/GMR.2025.3.37

The current European Union driven proposal of redistributing European capital to defense spending creates a unique opportunity for EU member states. While the major focus becomes how to manage national defense industries around the European continent, more funds for defense also means a readjustment for defense planning and national defense programs. In other words, the desire to rearm Europe becomes the biggest trigger for defense resources management since the Wales Summit in 2014 that enabled countries that were NATO members to enhance their defense spending percentage of the GDP to 2%. What do these increased allocations also mean in terms of NATO defense planning?

The aim of this paper is to observe through an empirical analysis the effects of using reimbursement loans that the European Union is willing to offer in order to finance defense policies in European member states. In this case particularly, the analysis will focus on consequences and effects for the Romanian state.

Keywords: defense industry; defense resources management; defense allocation; defense expenditures; defense planning;

INTRODUCERE

Invazia Ucrainei de către Federația Rusă în februarie 2022 a schimbat dinamica managementului apărării pentru statele aflate pe Flancul de Est. Problematika investițiilor în apărare nu s-a mai ridicat doar la nivelul achizițiilor directe, ci și la investiții indirecte, în infrastructura de transport, în modernizarea capacității de răspuns a instituțiilor cu rol în situații de criză, precum și în repornirea și reorganizarea pe termen lung a industriei de apărare.

Motivația curentă pentru atragerea investițiilor în zona de apărare la nivel european provine inclusiv dintr-o îngrijorare a Uniunii Europene în privința unui potențial scenariu, în care, în cazul unor atacuri declanșate de Federația Rusă în spațiul european, statele membre ale UE nu ar beneficia imediat sau în timp util de ajutor din partea Statelor Unite ale Americii, cel mai mare cotizant NATO. De-a lungul timpului, sumele alocate de SUA pentru apărarea euroatlantică au depășit covârșitor ponderile bugetare ale celorlalte state membre. Astfel, în anul 2024, Statele Unite ale Americii au contribuit cu 968 de miliarde la bugetul NATO, mai mult de două treimi din bugetul tuturor celorlalte state. Germania a contribuit cu 98 de miliarde, Marea Britanie cu 82 de miliarde, Franța cu 64 de miliarde, Polonia cu 35 de miliarde și Italia cu 34 de miliarde (Mc Gerty, 2025). Raportul favorabil Statelor Unite se poate observa și în zona de capabilități implicate în procesul de planificare al NATO,

Uniunea Europeană a început să considere apărarea o prioritate încă din anul 2016, atunci când a fost realizată prima Politica de Securitate și Apărare Comună a Uniunii Europene (CSDP), tot ca urmare a invaziei Federației Ruse, cu doi ani mai devreme, în 2014, în Crimeea. Războiul din Ucraina a demonstrat nevoia pentru echipamente militare moderne, inovative, pentru un lanț logistic dezvoltat și pentru o industrie a apărării care să poată aproviziona orice misiune de apărare a spațiului european (Fiott, 2020). În acest context, după analize multiple, s-a constatat un decalaj semnificativ între ceea ce ar trebui să poată oferi statele membre din punct de vedere al resurselor de apărare și ceea ce există cu adevărat în realitate.

În urma analizelor, s-a constatat nevoia de realizare a unui plan de reînarmare a Uniunii Europene, plan care a luat forma *ReARM Europe*. Comisia Europeană a analizat, în urma Conferinței de la Munchen, din februarie 2025, oportunitatea de a crește autonomia de apărare a statelor membre prin investiții crescute în domeniul industriei de apărare (Wolff, 2025).

Din punct de vedere metodologic, am ales o analiză cantitativă asupra modului în care instrumentele financiare pentru apărare urmează a fi utilizate la nivelul Uniunii Europene, cu accent pe studiul de caz, și anume pe un stat situat geografic aproape de zona de conflict dintre Federația Rusă și Ucraina, respectiv România.

INSTRUMENTUL SAFE, PARTE A PROGRAMULUI REARM EUROPE

Prin ReARM Europe, un proiect de înzestrare militară ce ar trebui să se încheie în 2030, scopul a devenit acela de a micșora diferența dintre necesitățile unei apărări moderne și robuste la nivel european și ceea ce există fizic în anul 2025 în cadrul forțelor armate europene.

La momentul deciziei de a iniția respectivul proiect de investiții, diverse critici au apărut în privința posibilității lipsei unei finalități în privința rezultatului direct. Planul de reînarmare ReArm Europe, prin diversele sale instrumente, va aduce 800 de miliarde de euro către statele membre ale UE. Din aceste fonduri, 150 de miliarde (în moneda EURO) vor fi asigurate prin împrumut prin instrumentul financiar denumit SAFE (Security Action for Europe/Planul de acțiune în securitate pentru Europa). Proiectul de finanțare atrage de la sine atât avantaje, cât și dezavantaje. Începând cu anul 2016, când politica de apărare a devenit o constantă pentru Uniunea Europeană, ReARM Europe și SAFE reprezintă, de departe, cea mai mare inițiativă de a finanța apărarea statelor membre, prin proiecte concrete, cu destinație clară, respectiv achiziții militare utilizând industria de apărare europeană. Pe de altă parte, există experți care susțin nevoia unei Bănci internaționale, care, pe modelul Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare să poată susține finanțarea pe termen lung a investițiilor în apărare, compensând astfel instrumente de împrumut pe termen scurt și mediu de tip SAFE. O astfel de propunere este reprezentată de o eventuală Bancă pentru Reînarmare (Parlamentul European-Briefing, 2025). O altă variantă de finanțare care ar putea funcționa este prin granturi, mecanisme care deja funcționează la nivelul Uniunii Europene pentru altfel de programe de investiții și care nu trebuie rambursate, așa cum se va întâmpla în cazul instrumentului SAFE.

O a doua îngrijorare este legată de costul de oportunitate al unor asemenea investiții. Uniunea Europeană își setase în bugetele anterioare alte priorități, în special în zona de dezvoltare economică verde, lupta cu probleme legate de mediu și climă, etc. Astfel, o parte a spectrului politic european a dorit ca aceste investiții în apărare să nu afecteze fondurile de coeziune ce erau deja alocate către alte destinații prioritare. Decizia majoritară a fost însă aceea de a urma finanțarea zonei de apărare, investițiile urmând a se întoarce în economia europeană

prin utilizarea strictă a oricăror fonduri europene strict pentru achiziții din industria de apărare europeană. Acest factor, adăugat agresivității crescânde a Federației Ruse la granița Uniunii Europene, precum și de o dorință de autonomie europeană în probleme de apărare, a condus la aprobarea întregului program ReARM Europe. Chiar dacă Uniunea Europeană dorește o creștere a autonomiei sale, colaborarea cu NATO va continua. Recent, noi capacități de apărare au fost propuse în cadrul alianței, respectiv European Sentry, pentru o mai bună protecție a Flancului de Est, capacitate care va putea fi îndeplinită și prin contribuția statelor europene cu echipamente achiziționate prin instrumentele financiare de tip SAFE.

Trebuie menționat și faptul că, spre deosebire de fondurile NATO, unde se pot aloca diverse sume pentru misiune operaționale directe, așa cum apar ele descrise în planul NATO de apărare (NDPP), Uniunea Europeană nu și-a propus prin programul SAFE să finanțeze direct niciun tip de misiune sau operație sau capacitate. Fondurile vor fi utilizate strict pentru achiziții de armament și dezvoltarea industrie de apărare având ca scop în special alocarea de resurse financiare pe două paliere:

- Restocarea de muniție, proiectile, rachete, sisteme de artilerie,
- Sisteme moderne de apărare incluzând drone aeriene, subacvatice, inteligență artificială și alte dispozitive ce contribuie în război electronic.

Pe lângă aceste investiții în echipamente, ce pot avea obiective directe în domeniul apărării, există și o a treia dimensiune de investiții, una indirectă, legată de obiectivul mai larg al mobilității militare în spațiul European, acolo unde nevoia de dezvoltare a noi căi rutiere, ferate, maritime de transport reprezintă o urgență, în special în Europa de est.

Spre deosebire de alte fonduri alocate pentru apărare, realizate de-a lungul timpului de Agenția Europeană pentru Apărare, cum ar fi PESCO, marile avantaje ale programului SAFE țin de garantarea fondurilor comunitare ale Uniunii Europene, precum și o dobândă scăzută, egală pentru toate statele ce vor aloca sume din respectivul instrument. Un alt avantaj este reprezentat de perioada de grație privind rambursarea, dacă fondurile vor fi alocate în următorii 5 ani, perioada de grație este în schimb de 10 ani, plata împrumuturilor începând, astfel, în anul 2035.

Un alt aspect care trebuie luat în considerare este acela că există state ale Uniunii Europene care nu sunt membre ale NATO și care, prin urmare, pot contribui din altă perspectivă atât la apărarea colectivă europeană, cât și la politica de apărare națională proprie. Un astfel de exemplu este Cipru, stat membru al UE și non-NATO, care a solicitat fonduri prin programul SAFE pentru creșterea capacității proprii de apărare.

Pentru a grăbi procesul de reînarmare european, fiecare stat membru a depus deja cerea de finanțare, alocarea individuală a fost stabilită și cuantificată conform tabelului 1.

Tabelul 1: Alocarea instrumentului SAFE către statele membre (Consiliul UE, 2025)

STAT MEMBRU	Sumă alocată în EURO
Polonia	43.734.100.805
România	16.680.055.394
Ungaria	16.216.720.524
Franța	16.216.720.524
Italia	14.900.000.000
Belgia	8.340.027.698
Lituania	6.375.487.840
Portugalia	5.841.179.332
Letonia	5.680.431.322
Bulgaria	3.261.700.000
Estonia	2.660.932.171
Slovacia	2.316.674.361
Cehia	2.060.000.000
Croația	1.700.000.000
Cipru	1.181.503.924
Finlanda	1.000.000.000
Spania	1.000.000.000
Grecia	787.669.283
Danemarca	46.796.822

În tabelul 1 sunt prezentate acele state care au solicitat deja fonduri prin programul SAFE. Lipsesc state precum Germania, care nu au dorit să acceseze pentru moment asemenea fonduri, cu destinație pentru apărare.

Pasul următor este acela de sincronizare dintre sumele alocate, destinația bugetară și documentele de planificare interne ale fiecărui stat membru, urmând ca la finalul acestui proces, la începutul anului 2026 Consiliul Uniunii Europene să poate aproba planul de implementare al întregului proces.

Utilizarea Instrumentului SAFE în România

În cazul României, așa cum se poate vedea și din *figura 1*, de o importanță majoră este poziția statului în raport cu corelația dintre proximitatea geografică față de Federația Rusă și nivelul de investiții în apărare.

România se află mai degrabă într-o zonă cu state precum Danemarca, Norvegia, Suedia, care sunt, geografic mai îndepărtate de Federația Rusă. La fel este cazul și al altor state de pe Flancul de Est, precum Bulgaria și Ungaria. Din statele care sunt în raza a 1000 de km de Moscova, la cel mai înalt nivel al investițiilor în apărare se află Polonia, cu un procent din PIB alocat pentru apărare de peste 4%.

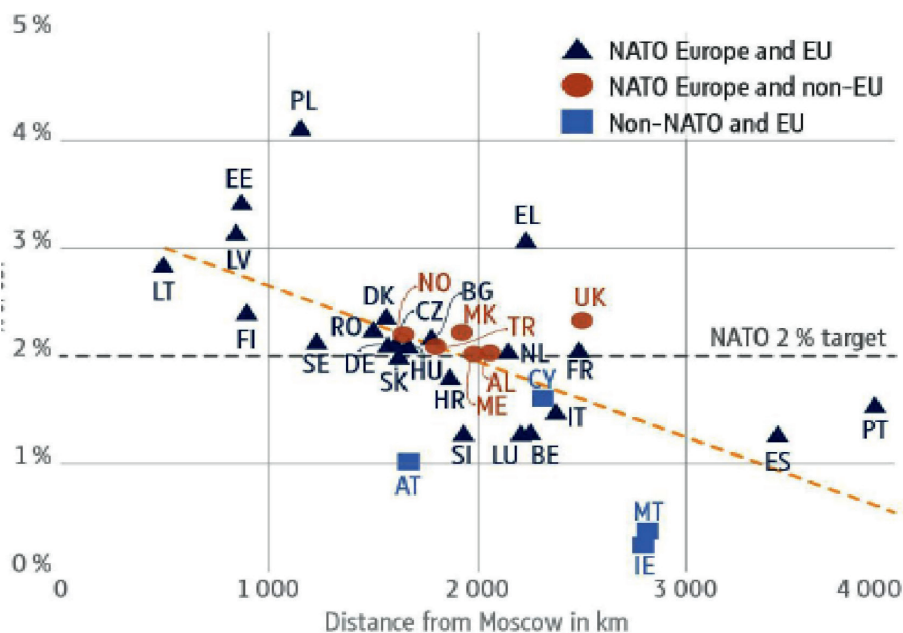

Figura 1: Cheltuieli cu apărarea ca procent din PIB și distanța față de Federația Rusă a diverse state (Parlamentul European, 2025)

O problemă constantă în cazul investițiilor din domeniul apărării rămâne capitolul referitor la raportul dintre achiziții externe și producția proprie. Începând cu anul 2016, capacitatea României de atrage de investiții în apărare a crescut, odată cu procentul alocat pentru cheltuieli în zona respectivă, la 2% din PIB. Cu toate acestea, majoritatea achizițiilor au însemnat import de armament. În contractele publice actuale, o parte importantă rămâne partea de Offset (Macsim, 2024), respectiv producția parțială a echipamentului importat în țara în care echipamentul va fi utilizat, cu toate acestea, procentual, industria de armament din România nu a crescut ca cifră de afaceri într-un mod exponențial în ultimii 8 ani (Mănescu, 2024).

O componentă cheie, care ar trebui să devină prioritară prin noul program SAFE, face referire la posibilitatea de a corela investițiile aflate în creștere, cu dezvoltarea industriei de apărare din România. Acest lucru se întâmplă momentan prin capital străin, prin investiții străine directe, de tip Greenfield sau achiziții din partea unor companii din spațiul UE și NATO către piața locală. Potențialul existent al unei industrii de armament existente încă din perioada comunistă a României, a început să fie exploatat prin recalibrarea, re tehnologizarea și dezvoltarea unor noi unități de producție. Acest aspect și dezvoltarea factorului intern de producție prin ISDuri se poate observa în *figura 2*.

Figura 2: Unități de producție pentru apărare în România (Euromaidan Press, 2025)

Pentru România, miza a fost reprezentată de o alocare echitabilă, care să poată susține toate directivele europene privind revitalizarea industriei de apărare, creșterea mobilității militare, dar și îndeplinirea planului de achiziții conform cu propriile obiective, așa cum sunt ele descrise în documentele militare de planificare internă. România a înțeles rolul major pe care îl are în actualul context, în spațiul geografic, situat aproape de frontul de război deschis în Ucraina. Chiar dacă fondurile alocate României ar fi putut fi și mai mari, undeva în jurul a 20-25 de miliarde de EURO, alocarea totală pentru România, Ungaria și Polonia reprezintă jumătate din suma totală alocată de UE prin instrumentul SAFE.

Negocierile tehnice pentru ceea ce va însemna această alocare ar trebui să țină cont de mai multe priorități. Statul român are o industrie de apărare îmbătrânită,

al cărui statut este de aproape un deceniu în dezbatere, între a rămâne pe piața liberă, la Ministerul Economiei sau în a reveni la Ministerul Apărării, unde ar putea fi supusă unor măsuri de protecție economică și integrată în mai largul proces al managementului resurselor de apărare.

Trei vor fi direcțiile de alocare pentru fondurile provenite prin programul SAFE. În primul rând, se va accentua procesul de achiziții de echipament militar. Plecând de la *figura 2*, prioritar ar trebui să fie un proces de achiziții integrat, în care partea de producție proprie să crească, eventual prin dezvoltarea unor hub-uri regionale de producție și distribuție internă/export. Aceasta direcție nu are doar scopul economic de a dezvolta zonal și național anumite sectoare al statului român, dar are și o componentă militară, orice stat fiind nevoit să poată produce în regim propriu echipament militar, în cazul în care se va afla într-o situație de conflict armat.

A doua componentă este de integrare a unui efort european comun, pentru multe din capacitățile militare pe care armata română le-a planificat va fi utilizat echipament produs în spațiul european, prin industrie locală, cea dezvoltată sau aflată în curs de dezvoltare inclusive în teritoriul național dar prin investiții străine.

A treia componentă poate fi considerate chiar prioritatea cea mai importantă pentru statul român, respective investiția indirectă în infrastructura civilă, necesară pentru a asigura acea mobilitate militară. Statul român nu a reușit să asigure dezvoltarea totală a autostrăzilor A7 și A8, finanțate inițial prin alt mecanism european, PNRR, urmând ca sectoarele lipsă să fie finanțate prin programul SAFE, deoarece ambele autostrăzi au și un rol strategic, nu doar economic. În aceeași situație se află și portul Constanța, cu un rol vital pentru procesul de mobilitate militară, dar a cărui dezvoltare a stagnat în ultimul deceniu. Includerea respectivului obiectiv în planul de finanțare SAFE devine astfel o prioritate. Până la publicare acestui articol, se estimează ca aproape o treime din întreaga sumă alocată statului român prin programul SAFE se va distribui către componenta de infrastructură (Voiculescu, 2025).

În ceea ce privește mecanismul de finanțare efectivă a programului SAFE, fondurile vor fi atrase și cheltuite până la finalul lui 2030, ulterior urmând a fi rambursate de statele membre începând cu anul 2035, într-un interval gradual, până în anul 2065. Toate statele, indiferent de suma alocată, vor trebui să respecte acest grafic, inclusive România.

Suma de 16 miliarde este una vastă, dar, dacă observăm *figura 1*, nu reprezintă o sumă justificată de raportul proximitate geografică/nivel de investiții. România are aceleași fonduri cu Franța, situată mult mai departe de front, respectiv Ungaria,

care, deși mai apropiată geografic de Federația Rusă, este un stat mai mic ca România din punct de vedere al suprafeței totale și, spre deosebire de România, nu are o zonă de potențial impact direct în raport cu actualul front, respectiv Marea Neagră. Mai mult, se poate observa că, în logica necesităților din *tabelul 1*, Polonia are alocată o sumă din programul SAFE de 40 de miliarde de euro, aproape triplă față de suma alocată României. Se poate, prin urmare, pune problema unei deficiențe de alocare pe Flancul de Sud-Est, așa cum este el definit de NATO și Flancul de Nord-Est.

O altă problemă ține de esența alocării fondurilor pentru apărare din programul SAFE. Acest program reprezintă un acord de împrumut, ce va fi rambursat în 2035, la o dobândă avantajoasă de 3%. Cu toate acestea autoritățile române anunță că vor îngheța alocarea din PIB la 2.3% pentru apărare, având alternativa fondurilor SAFE pentru marile achiziții de armament. Cu toate acestea, alocările din PIB nu reprezintă împrumuturi ce trebuie rambursate, în același timp însă statul român se află într-o presiune bugetară, datorată unui deficit crescut și a unor dobânzi de împrumut aflate în creștere. În aceste condiții se naște o întrebare privind proiecții pe termen lung, în privința

Banii sunt împrumuturi pe termen lung, cu dobândă redusă, de maximum 3%, cu perioadă de grație de zece ani. Dacă pentru statul român alternative de mări cheltuielile pentru apărare poate părea complicat datorită deficitului crescut, trebuie menționată o altă directivă a Comisiei Europene, care stabilește că pentru acele state ce reușesc să reducă deficitul sub un anumit prag, cheltuielile cu apărarea vor fi ulterior consemnate separate, nemaifiind luate în calcul la deficit, prin urmare dobânzile la care se va putea împrumuta statul respectiv urmând să scadă (Consiliul Uniunii Europene, 2025).

CONCLUZII

Dacă, la nivel european, există mai multe semne întrebare cu privire la posibile scenarii negative în privința alocării acestui instrument la nivelul întregului continent, există, de asemenea, o serie de riscuri ce trebuie luate în considerare și la nivel intern.

Un prim aspect este legat de coordonarea dintre planificarea apărării și procesul efectiv de achiziții, luând în considerare posibile cerințe specifice, întârzieri de producție, sincronizarea cu celelalte ministere naționale, cu birocrăția Uniunii Europene și așa mai departe. Statul român a întâmpinat dificultăți în trecut în absorbirea fondurilor europene, cel mai recent în cazul programului PNRR, prin urmare, o sursă de îngrijorare poate proveni din lipsa unei capacități de absorbite

eficiente a fondurilor alocate prin SAFE, luând în considerare suma de aproape 17 miliarde ce ar trebui defalcat obținută până în anul 2030. Capacitatea administrativă a statului român trebuie îmbunătățită pentru a nu repeta eșecurile din trecut și pentru a nu reuși o absorbție cât mai apropiată de 100%

Creșterea numărului de proiecte în cooperare cu alte state membre și cu industrii din aceste state va însemna o serie întreagă de negocieri și compromisuri. În trecut, în contractele *offset*, statul român nu a obținut întotdeauna cele mai bune avantaje, au existat situații cu penalizări și reluarea unor contracte, situații ce ar trebuie analizate și evitate în colaborările ulterioare. Este de așteptat de asemenea, ca, datorită creșterii cererii de echipament militar, din cauza situației geopolitice complicate, să existe amânări și termene prelungite pentru primirea echipamentului militar. În aceste condiții, multiple termene de recepție se vor prelungi dincolo de data inițială. Va fi, prin urmare, un test pentru statul român să susțină un efort în războiul hibrid ce va fi declanșat prin dezinformare de către actori statali străini, în a contesta procesul de achiziție dezvoltat în zona de apărare și securitate. În această logică, va apărea, odată cu creșterea numărului de investiții, efectul de *guns and butter* și în spațiul public național, respectiv analiza aceluia cost de oportunitate, potrivit căruia, odată ce sume importante sunt alocate pentru apărare, ele nu pot fi alocate și pentru alte nevoi publice.

Ultimele riscuri expuse conduc ca analiză către altă zonă de impact, cea strategică și politică. Vor exista mulți factori de luat în considerare, atunci când se va pune problema de transfer de tehnologie, furnizori străini, componente care nu vor fi din Uniunea Europeană și, în final, care vor fi acele state sigure pentru a realiza relații economice în zona de apărare. Va rămâne importantă și atitudinea României privind relația cu Statele Unite ale Americii și industria de apărare de acolo.

La nivel extern, ca factori geopolitici, o creștere a capacității de apărare a României, în special în ceea ce privește capabilități aflate în jurul Mării Negre va atrage atenția Federației Ruse, prin urmare va trebui ca nivelul de descurajare să poate fi credibil și eficient, în fața oricăror potențiale amenințări de escaladare.

Aceste riscuri nu trebuie însă să anuleze multiplele avantaje oferite prin proiectul de reînarmare europeană, demarate prin instrumentul SEIF. Finanțarea masivă, chiar dacă putea fi și mai mare, reprezintă o oportunitate unică pentru statul român de a reduce deficiențele în domeniul apărării, de a moderniza forțele armate, infrastructura, capacitatea de mobilitate și implicit de a dezvolta o industrie de apărare, care nu a reprezentat o prioritate în intervalul ultimilor 30 de ani. Postura defensivă a României are șansa de a evolua în acord cu obiectivele militare planificate în intervalul următorilor 5 ani. O eventuală relaxare a presiunii bugetare

prin realocarea cheltuielilor de apărare prin fonduri europene va însemna și reducerea oricărui risc ca acele obiective planificate să nu fie amânate și din contră să redevină prioritare în planul general de finanțare.

BIBLIOGRAFIE:

1. Bouabdallah, O., Dorrucchi, E., Nerlich, C., Nickel C., Vlad, A. (2025). *Time to be strategic: how public money could power Europe's green, digital and defence transitions*, The European Central Bank Blog.
2. Clapp, S., Delivorias, A., Lazarou, E., Pari, M. (2024). *Financing the European defence industry*. EPRS, European Parliament
3. Consiliul Uniunii Europene (2025). *Council activates flexibility in EU fiscal rules for 15 member states to increase defence spending*, Press Release, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/07/08/council-activates-flexibility-in-eu-fiscal-rules-for-15-member-states-to-increase-defence-spending/>, accesat la 22 august 2025.
4. Consiliul Uniunii Europene (2025). *Safe-council-adopts-150-billion-boost-for-joint-procurement-on-european-security-and-defence*, <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2025/05/27/safe-council-adopts-150-billion-boost-for-joint-procurement-on-european-security-and-defence/>, accesat la 2 august 2025.
5. Euromaidan Press (2025), <https://euromaidanpress.com/2025/09/11/romania-advances-military-industry-with-us-and-german-partners-drones-and-explosives-top-priorities/>, accesat la 13 august 2025.
6. Fiott, D. (2020). *The CSDP in 2020 - The EU's legacy and ambition in security and defence*, European Union Institute for Security Studies.
7. Lazarou, E. (2024). *White paper on the future of European defence*, EPRS, European Parliament.
8. de Lemos Peixoto, S., Loi, G., Mazzocchi, R., Stieber, H., Sabol, M., (2025). *Defence financing and spending under the Economic Governance Framework, Economic Governance and EMU Scrutiny Unit*, European Parliament, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769566/EPRS_BRI\(2025\)769566_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769566/EPRS_BRI(2025)769566_EN.pdf), accesat la 22 august 2025.
9. Macsim, M. (2024). *The trials and tribulations of the new offset legislation in Romania*, în *Business Review*.
10. Mănescu, G., Iancu, D. (2024). *Relevanța strategică a industriei naționale de apărare în principalele documente de planificare a apărării - o abordare contextuală, în revista Gândirea militară românească*.
11. McGerty, F. (2025). *Global defence spending soars to new high*, International Institute for Strategic Studies, Military Balance Blog.
12. Parlamentul European (2025). *ReArm Europe Plan/Readiness 2030*, Briefing, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769566/EPRS_BRI\(2025\)769566_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769566/EPRS_BRI(2025)769566_EN.pdf), accesat la 22 august 2025.
13. Parlamentul European (2025), [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769566/EPRS_BRI\(2025\)769566_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769566/EPRS_BRI(2025)769566_EN.pdf), accesat la 22 august 2025.

14. Prysiashniuk, M. (2025). *Romania is quietly becoming Europe's defense powerhouse*, Euromaidan Press, <https://euromaidanpress.com/2025/09/11/romania-advances-military-industry-with-us-and-german-partners-drones-and-explosives-top-priorities/>, accesat la 13 august 2025.
15. Vedby Rasmussen, M. (2024). *Rearmament with a purpose*, EconPol Forum.
16. Voiculescu, L. (2025). *Cum vor fi folosiți cei 16,7 miliarde euro din SAFE*, Republica.
17. Wolf, G., Steinbach, A., Zettelmeyer, J. (2025). *The governance and funding of European rearmament*, în Policy Brief Issue nr. 15/25, Bruegel.